

Miquel Ferrer Sanxis

Miquel Ferrer nasqué a Castelldefels, el 7 de setembre de 1899. El seu pare, ferroviari, fou mort per un tren que l'atropellà, quan ell tenia dos anys d'edat. La seva mare i ell es traslladaren a la Colònia Güell on vivien els avis materns fins que el 1910, s'establiren a Vilanova i la Geltrú on Ferrer comença a estudiar i treballa aprenent a les oficines dels impressors Germans Oliva, freqüentades per artistes i intel·lectuals, on farà coneixences i anirà imbuït d'esperit catalanista. L'activitat política de Ferrer comença amb el seu ingrés a Acció Catalana, la participació en la fundació de les Joventuts d'aquest partit i les activitats nacionalistes dirigides des de la Llibreria Italiana que Magí P. Sandiumenge i ell regentaven.

Abans havia fet soci de l'Associació Protectora de l'ensenyança catalana i ingressat al CADCI a on, en aquell temps, només hi anava a llegir la premsa. L'adveniment de la dictadura de Primo de Rivera desvetlla en Ferrer home d'acció que participa en activitats terroristes i conspiradores a través de la Societat d'Estudis Militars, el Grup dels Set, vinculat amb agrupacions independentistes i implicat en el complot de Garraf contra Alfons XIII el juny de 1925, el Tribunal revolucionari de Catalunya i el Directori d'Estat Català a Barcelona. Detingut el 1926 i empresonat a la Model de Barcelona, fou condemnat per dos consells de guerra, el primer per conspiració per a l' aixecament de partides armades per atemptar contra la pàtria i el segon per pertinència a l'esmentat Tribunal revolucionari de Catalunya. El sis anys de presó que, amb l'aplicació dels indults que havien correspost quedaren en quatre, els acomplí al reformatori d'adults d'Alacant (1926-1930).

El temps que romangué confinat i el permanent contacte amb anarquistes i comunistes, obre en Ferrer una etapa de reflexió sobre l'esdevenidor del moviment obrer català que el converteix en un gran estudiós de les teories àcrates les quals critica pel seu nihilisme i el seu espanyolisme. La curta volada que per a ell té la Unió Socialista de Catalunya i la desfeta de l'Estat Català (de Macià) l'aboquen a ingressar al BOC, en sortir de presidi el 1930, on destaca pel seu nacionalisme. El 1935 abandona la corrent del Bloc que s'integra al POUM i, quan esclata la guerra civil, s'adhereix al nou PSUC on arriba a ser membre del seu Comitè Central. Un fet desgraciat i fortuït —l'assassinat d'Antoni Sesé (maig de 1937)— el mena a la secretaria general de la UGT de Catalunya. També fou vocal d'Organització del Treball en el Consell d'Economia de la Generalitat de Catalunya. Malgrat les seves discrepàncies amb les teories anarquistes, Ferrer, tot i el seu tarannà polemista, no és un sectari ans al contrari tracta de cercar sempre l'entesa amb els homes de la CNT-FAI, proposant-los unitat d'acció quan s'endega l'Aliança Obrera (1933) i des dels diferents càrrecs que ostenta durant la guerra. Aquests fets li suposen certes desavinences amb els seus propis correligionaris, com quan, exiliat a França el 1939, crea el Servei de Recerques, amb l'ajut de la CGT francesa, en favor de tots els refugiats que malvivien als camps de concentració del Midi francès, independentment de la seva adscripció ideològica. La ingent quantitat de cartes que rep en demanda d'auxili espanta les autoritats franceses que l'acusen de preparar un complot subversiu i l'internen al camp de Setfont per traslladar-lo després al camp de càstig del castell de Cotlliure. Expulsat de França, s'establí a Mèxic amb la seva mare i la seva esposa. Allà se separa del PSUC, com ha quedat dit, per integrar-se al Moviment Social d'Emancipació Catalana, embrió del futur i efímer Partit Socialista Català.

A Mèxic es reproduïx el fraccionament de la UGT entre els sectors pro PSUC i el grup que articula a l'entorn de Ferrer, que s'oposava a l'estret lligam entre partit i sindicat, i es produeix el trencament. Expulsat del PSUC, s'integra al Moviment Social d'Emancipació Catalana, embrió del futur i efímer Partit Socialista Català. Ferrer continua alhora la seva tasca sindical: el 1942 és elegit secretari general de la UGT de Catalunya reconstituïda a l'exili, Secretariat Regional-Mèxic, càrrec que exerceix fins el 1959.

Ferrer, incansable, constant, metòdic i dotat d'unes grans capacitats d'organització i comunicació, participa a Mèxic en quasi totes les iniciatives desenvolupades pels exiliats catalans vers una nova Catalunya que superés el marc estatutari del 1932. Així, fou soci-fundador de la Comunitat Catalana de Mèxic, on arriba a ser el seu president (1949); secretari general de la Confederació d'Organitzacions Catalanes d'Amèrica, creada el 1947; membre del Consell Nacional de Catalunya de Londres i secretari del Consell Nacional Català, constituït a partir de la Conferència Nacional Catalana (1953).

El treball des que era ben jovenet amb els impressors Oliva de Vilanova i l'experiència com editor, adquirida a la Llibreria Italiana (1923-1926), que publica la Col·lecció Diana, les Monografies Mèdiques i les Monografies d'Art, i a la Biblioteca del Col·legi d'Advocats de Catalunya (1930-1936) li serveixen, a més de la coneixença personal amb Joan Grijalbo i Estanislau Ruiz Ponsetí, per treballar a l'Editorial Atlante, instal·lada a Mèxic amb cabals procedents del PSUC. Aquest és un primer pas per introduir-se en el món editorial mexicà i col·laborar en la Compañía General Editora SA, on arriba a director-general. Establert pel seu compte, posa en marxa l'edició mensual d'un Boletín Bibliográfico Mexicano i la constitució del Instituto Panamericano de

Bibliografía y Documentación. Ferrer participa també en la creació del Club del Llibre Català del qual fou secretari (1944-60) i de la Institució de Cultura Catalana.

La tasca de Ferrer com a publicista s'inicià a Front, setmanari d'avançada de la Federació Comunista Catalana, i als setmanaris L'Hora i La Batalla, vinculats al Bloc Obrer i Camperol. Durant aquest temps signava els seus articles com Ramon Fuster. Col·laborà a la difusió del periòdic Claris que seguia la discussió de l'Estatut de Catalunya del 1932. A les vespres de la creació del POUM, quan abandonà els rengles bloquistes, escrigué a Justícia Social i Octubre, de vida efímera, i, iniciada la guerra civil i amb la constitució del PSUC, col·laborà a Treball, subtítol "diari dels treballadors de la ciutat i del camp" que esdevindria òrgan central del Partit Socialista Unificat de Catalunya, i a Las Noticias, portaveu de la Unió General de Treballadors de Catalunya, a partir del seu nomenament com a secretari provisional. A l'exili, els seus articles aparegueren a la Revista dels Catalans d'Amèrica, de Mèxic; El Poble Català, portaveu de la Comunitat Catalana de Mèxic, durant 1942-1947, i, portaveu de la Comissió organitzadora de la Conferència Nacional Catalana, el 1951-1952; Galeuzca (Galícia-Euskadi-Catalunya) de Buenos Aires; Germanor de Santiago de Xile; La Nova Catalunya de L'Havana; Nova Era, portaveu del Partit Socialista Català; La Nostra Revista i, la seva continuadora, La Nova Revista, de Mèxic; i Pont Blau (1952-1963) i Xaloc (1964-1965) dedicades a literatura, arts i informació general. També col·laborà en altres publicacions de curta vida, editades a Mèxic, com el Butlletí d'informació del Moviment Socialista d'Emancipació Catalana, el Butlletí del Partit Socialista Català, Meridià, Butlletí interior del Consell Nacional Català (1953) que el 1955 canvià de títol a Consell Nacional Català, Butlletí de la UGT (1957) i JOC, portaveu de la Joventut d'Orfeó Català de Mèxic. Al seu retorn a Catalunya el 1965 escrigué habitualment a Canigó i altres publicacions. Menció especial mereixen els seus més de dos-cents articles publicats a Ressorgiment de Buenos Aires, en una col·laboració ininterrompuda des de 1946 fins a la desaparició de la revista el 1972, on signava com Indíbil, pseudònim adoptat poc abans de tornar a Catalunya, dins la secció "Cartes de Barcelona". Divuit treballs seus de caràcter històric-polític van obtenir premis, entre 1950 i 1969, a diversos Jocs Florals celebrats a l'exili. A més del seu propi nom i dels esmentats pseudònims Ramon Fuster i Indíbil, Miquel Ferrer signava amb les seves inicials MF i com Babel, Jeroni Fuster i Jeroni de Castelldefels, firmant dels noticiaris de l'interior. És, si més no, curiosa aquesta proliferació d'àlies emprats per Ferrer, fins i tot en els seus propis nom i cognoms, ja que ell era nat Miguel Farré Sanchez.

El 3 de juny de 1965, Miquel Ferrer Sanxis i Maria Serra Rosselló tornaven a Barcelona des del port de Veracruz, després de vint-i-tres dies de travessa a bord del vaixell Virginia de Churruca. Vingueren acompanyats de Celerina Flores, considerada una integrant més del nucli familiar d'ençà que a l'edat de dotze anys començà a assistir en les feines domèstiques al matrimoni Ferrer-Serra, i la filla d'ella, Montserrat, que aleshores comptava tretze anys d'edat i que el 1966, en no tenir descendència Miquel i Maria, afillaren en adopció menys plena. A Mèxic quedaren vint-i-cinc anys d'exili i les arrels familiars en restar allà el cos de la mare de Miquel Ferrer, que faltà el 1963. Els únics cabals que l'exili els deixà foren els passatges de tornada i les divuit caixes i vuit baguls farcits de llibres i documents que transportaren amb ells. En arribar s'establiren a una caseta de la Colònia Güell a Santa Coloma de Cervelló, propietat de la tia de Miquel Ferrer, Antònia Sánchez Santacatarina, qui en morir el seu fill en un tràgic accident automobilístic, deixà en herència a la família Ferrer. El 1966 es traslladaren a Barcelona per viure a un fosc pis del carrer Múrcia i el 1980 s'instal·laren definitivament a un pis exterior del carrer Còrsega cantonada Nàpols, molt a prop de la finca de Passeig de Sant Joan cantonada Indústria on vivia Ferrer fins a l'ensulsiada i a què ha fet referència amb enyorança diverses vegades al llarg del seu relat.

Miquel Ferrer, amb 66 anys d'edat es veié a obligat a treballar, donada la manca de recursos. Com no podia ser d'una altra forma, es vinculà al món dels llibres amb l'Editorial Daimon, primerament de forma presencial assídua i, arrel d'un infart que patí el juny de 1970 i que l'obligà a romandre hospitalitzat quinze dies, amb col·laboracions que lliurava un dia a la setmana. Els ideals i esperit combatiu no minvaren en Ferrer que assistia a conciliàbuls amb coneguts catalanistes que se celebraven a pisos clandestins, a l'Ateneu Barcelonès o al voltant d'uns cafès al restaurant "La Punyalada". A la revista Canigó, Ferrer trobà l'espai necessari per expressar el seu pensament, al temps que continuava enviant col·laboracions a les revistes de l'exili que encara es mantenien en peu. La màquina d'escriure de casa seva continuava registrant el testimoni de les seves vivències que li havia encarregat la Fundació Jaume Bofill.

Llei de vida, el declivi començà l'any 1981 quan morí la seva esposa, Maria Serra, a l'edat de 75 anys. La seva falta minvava les facultats de Miquel Ferrer que començà a manifestar petits lapsus mentals, agreujats per la recança que sentia en haver dedicat massa temps a la política i massa poc a la seva companya. Encara tingué forces per participar amb Joaquim Fons i Pont en la creació de la Fundació Catalunya, amb seu a Andorra, per a la defensa dels drets humans als Països Catalans. Però la seva deriva arribà al punt que el 1985 no pogué respondre en el moment en què Jordi Pujol, president de la Generalitat de Catalunya, li imposava la Creu de Sant Jordi.

Miquel Ferrer morí a Barcelona l'any 1990. Ens llegà el seu pensament mitjançant innumerables articles publicats en premsa i les seves vicissituds més importants a través de les seves Memòries que s'han resumit i adaptat, però resten per descobrir, estudiar i divulgar encara molts episodis seus (i de l'exili català) que resten inèdits en el seu fons personal que intuïm ben ric per la quantitat i la qualitat de les relacions que Ferrer mantingué des de Mèxic i a la seva tornada a Catalunya. Montserrat, la filla de Miquel Ferrer, ha disposat la cessió d'aquest Fons Personal al Centre d'Estudis Històrics Contemporanis (CEHI), ubicat al Pavelló de la República de Barcelona, on s'està

catalogant per posar els nombrosos documents que conté a l'abast dels estudiosos de l'exili.

Miquel-Àngel Velasco Martín Del llibre: Miquel Ferrer i Sanxis: Memòries (50 anys d'acció política, social i cultural catalana), publicat per Fundació Comaposada (2008).

Més informació:

- Llibre de Memòries de Miquel Ferrer
- Inventari del catàleg de Miquel Ferrer donat a la Biblioteca del Pavelló de la República de la Universitat de Barcelona